

Polska

Polskie prawo coraz bardziej
europejskie

2016-06-22 12:00:35

Ćwierć wieku po upadku komunizmu Polska ma typowy dla krajów demokratycznych system prawny, szanujący swobody obywatelskie, a w sferze ekonomicznej stojący na straży wolnego rynku i bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Dodatkowo, od ponad 10 lat jest ono spójne z zasadami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Podstawą prawa gospodarczego w Polsce jest zasada swobody gospodarczej, która wynika z art. 20 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i określa działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły.

Wolność, własność, praworządność

Cechą charakterystyczną polskiego prawa gospodarczego jest brak jednego, głównego kodeksu zawierającego wszystkie normy prawne z zakresu prawa gospodarczego.

Prawo gospodarcze, podobnie jak wszystkie inne regulacje należące do polskiego systemu prawnego, określone jest przez pewne zasady przewodnie, stanowiące podstawę funkcjonowania gospodarki. Wynikają one przede wszystkim z konstytucji oraz z podstawowych aktów dotyczących prawa gospodarczego, w szczególności ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Do nadrzędnych zasad prawa gospodarczego zaliczają się:

- zasada wolności gospodarczej, obejmująca wolność wyboru formy działalności oraz wolność podejmowania, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej,
- zasada ochrony własności,
- zasada praworządności, która oznacza, że organy administracji publicznej mogą działać jedynie na podstawie i w granicach prawa,
- zasada ograniczonej ingerencji państwa w gospodarkę,
- zasada proporcjonalności, według której wszystkie podjęte działania i zastosowane środki powinny być proporcjonalne do celu.

W polskim prawie gospodarczym obowiązuje też zasada 3D – decentralizacji, demonopolizacji i deregulacji.

Ustawa o swobodzie gospodarczej

Mimo braku nadrzędnego kodeksu gospodarczego, jest w Polsce jedna ustawa uznawana za kluczową w tej dziedzinie. To ustawa z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, regulująca podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zadania organów państwa w tym zakresie. Regulacja ta ma już 20 lat, ale była wielokrotnie zmieniana i uzupełniana. Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej została dostosowana do prawa wspólnotowego.

Ustawa określa m.in. obowiązki administracji państwowej w odniesieniu do podmiotów podejmujących lub prowadzących działalność gospodarczą. Jedną z najistotniejszych cech tych przepisów jest nałożony na organy administracji zakaz uzależnienia decyzji w sprawie podjęcia, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej przez daną osobę, od spełnienia przez nią dodatkowych warunków.

Organ publiczny nie może np. żądać przedłożenia dodatkowych dokumentów lub ujawnienia danych, których nie wymagają przepisy. Zasada ta ma podstawowe znaczenie dla relacji pomiędzy przedsiębiorcami a organami administracji publicznej i określa się ją jako zasadę „co nie jest zabronione prawem jest dozwolone”. Jest to bardzo wyraźne ograniczenie władztwa organów administracji oraz uznaniowości przy podejmowaniu przez urzędników decyzji.

Administracja wspiera biznes

Organy administracji nie tylko zostały ograniczone w swych działaniach, lecz nałożono na nie także liczne obowiązki. Należy do nich tworzenie korzystnych warunków do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, a przez to wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.

Organy administracji mają wykonywać swe zadania z poszanowaniem uzasadnionych interesów przedsiębiorcy, a ponadto załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki. Wykonując swoje zadania, organy administracji mają obowiązek współdziałać z organizacjami pracodawców, pracowników, przedsiębiorców oraz z samorządami zawodowymi i gospodarczymi.

Na skargę do sądu

Prowadzący w Polsce działalność przedsiębiorcy spory między sobą mogą kierować do sądów powszechnych, a skargi na decyzje organów administracji do sądów administracyjnych.

Sądy powszechne w odniesieniu do gospodarki rozpoznają sprawy z zakresu prawa cywilnego, handlowego, prawa pracy, postępowania rejestrowego, prawa upadłościowego.

Postępowanie sądowe w Polsce jest dwuinstancyjne. W polskim systemie sądownictwa nie ma odrębnych sądów gospodarczych. Sprawy gospodarcze są rozpoznawane przez sądy powszechne, najczęściej w wydziałach gospodarczych, stanowiących część odpowiednich sądów.

Sądy Rejonowe w Polsce działają jako sądy pierwszej instancji w sprawach dotyczących praw majątkowych, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 75 tys. złotych. W postępowaniu gospodarczym – czyli w procesach toczących się pomiędzy przedsiębiorcami – granica ta jest podwyższona do 100 tys. zł.

Sądy Okręgowe działają jako sądy drugiej instancji, rozpatrując apelacje od orzeczeń sądów rejonowych. Rozpoznają również w pierwszej instancji spory, w których wartość przedmiotu sporu przekracza 75 tys. zł, jak również sprawy, w których właściwość sądu okręgowego wynika z przepisów prawa (np. sprawy o prawa niemajątkowe, sprawy o ochronę praw autorskich i własności intelektualnej, sprawy o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji, powództwa o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwał organów osób prawnych).

Sądy apelacyjne rozpoznają w drugiej instancji orzeczenia sądów okręgowych.

Sąd Najwyższy sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych w zakresie orzekania, rozpatrując nadzwyczajne środki zaskarżenia od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji (zarówno sądów okręgowych w sprawach o niższej wartości, jak i sądów apelacyjnych). Sąd Najwyższy nie może natomiast rozpoznawać zarzutów dotyczących ustaleń faktycznych co oznacza, że nie prowadzi on postępowania dowodowego, nie przesłuchuje świadków.

Spór z urzędem - do sądu administracyjnego

Do kompetencji sądów administracyjnych należy kontrola wydawanych przez publiczną administrację decyzji. Orzekają więc o zgodności z ustawami uchwał organów samorządu terytorialnego, a także aktów normatywnych wydawanych przez administrację rządową. Rozstrzygają również spory o charakterze kompetencyjnym między organami samorządu terytorialnego i rządowej administracji. Podejmują uchwały, których celem jest wyjaśnienie zagadnień prawnych budzących wątpliwości w konkretnej sprawie. Do zadań sądów administracyjnych należy również rozstrzyganie spraw spornych pomiędzy obywatelami a organami administracji. Największa część rozstrzygnięć podejmowanych przez sądy administracyjne dotyczy sporów obywateli i podmiotów gospodarczych z administracją podatkową.

W przypadku wątpliwości co do zgodności polskiego prawa z regulacjami Unii Europejskiej, obywatele i przedsiębiorcy mogą odwoływać się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu. Natomiast skargi dotyczące praw człowieka i wolności obywatelskich mogą być kierowane do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Polskie władze uznają i wykonują wyroki tych trybunałów.

Niezawisli sędziowie, zaufani adwokaci

Sędziowie są Polsce niezawisli w swojej działalności orzeczniczej. Powoływani są dożywotnio przez Prezydenta, a ich niezawisłość gwarantują przepisy ustawy o sądach powszechnych. Na straży niezawisłości sędziowskiej stoi Krajowa Rada Sądownictwa, organ niezależny od rządu, powoływany w odpowiednich proporcjach przez Sejm, Senat i Prezydenta.

Obsługę i pomoc prawną, zarówno przedsiębiorcom jak i osobom prywatnym, zapewniają w Polsce adwokaci i radcowie prawni. To dwie grupy zawodowe prawników, wywodzące się czasów, gdy adwokaci doradzali osobom prywatnym a radcowie prawni firmom. Obecnie kompetencje i uprawnienia tych zawodów są identyczne. Obydwa też mają status zawodów zaufania publicznego, podobnie jak m.in. lekarze, farmaceuci, analitycy medyczni, gwarantowany przez konstytucję, a szczegółowo uregulowany w specjalnych ustawach zawodowych. Nadzór nad należytym wykonywaniem zawodu adwokata i radcy prawnego sprawują samorzady tych profesji, do których przynależność jest obowiązkowa.

Praktykę w Polsce prowadzi także wielu prawników zagranicznych. Adwokaci z państw należących do Unii Europejskiej nie potrzebują do tego żadnych pozwoleń, a jedynym wymogiem jest przystąpienie do samorządu zawodowego adwokatów lub radców prawnych.

Swoje biura w Polsce ma wiele międzynarodowych kancelarii prawnych. Także liczne polskie kancelarie prawne należą do międzynarodowych sieci, co oznacza stosowanie tych samych standardów pracy.

Z umową do notariusza

O bezpieczeństwo obrotu prawnego dba także notariat. Ustrój notariatu w Polsce jest podobny do ustroju

notariatu w innych krajach prawa łacińskiego, czyli systemów prawnych opartych na zasadach wywodzących się z prawa rzymskiego.

Działalność notariuszy i samorządu notarialnego reguluje ustawa - Prawo o notariacie, a ustrojowe zasady działania samorządu notarialnego wynikają z art. 17 ust.1 Konstytucji RP. Zgodnie z tym artykułem samorząd zawodowy, reprezentujący osoby wykonujące zawód zaufania publicznego, sprawuje pieczę nad należyтым wykonywaniem tego zawodu w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Podatki średnio wysokie

Poziom opodatkowania w Polsce jest na średnim europejskim poziomie. Stawka podatku od osób prawnych wynosi obecnie 19 procent, a od osób fizycznych 18 i 32 proc. Podstawowa stawka VAT to 23 proc. (czasowo podniesiona z 22 proc. na czas kryzysu finansowego), natomiast dwie stawki preferencyjne – 8 proc. oraz 5 proc. (stawka ta obejmuje produkty żywnościowe, książki na wszystkich nośnikach fizycznych oraz czasopisma).

Średni poziom opodatkowania, liczony udziałem wydatków sektora publicznego w PKB, wyniósł w 2014 roku w Polsce 45 proc. i był wyższy niż np. w Chorwacji, ale Włosi, Skandynawowie, Niemcy, Belgowie i Holendrzy muszą dłużej niż Polacy pracować na państwowe daniny.

Warunki dla biznesu coraz lepsze

Prawo gospodarcze i warunki prowadzenia biznesu w Polsce są często przedmiotem krytyki. Najczęściej dlatego, że jest ono nadmiernie skomplikowane i zbyt często się zmienia. Jednak z perspektywy międzynarodowej nie jest pod tym względem najgorzej. Np. najnowszy raport Banku Światowego „Doing Business” sklasyfikował Polskę na 32 miejscu, tuż za Francją i przed Hiszpanią.

Raport na rok 2015 odnotowuje, że w Polsce łatwiejsze stało się np. przekazywanie majątku dzięki wprowadzeniu procedur, które pozwalają wypełnić szereg formalności on-line oraz obniżeniu opłat notarialnych. Ułatwiono również handel transgraniczny. Łatwiejsze stało się zakładanie nowych firm, między innymi dzięki zniesieniu takich wymogów jak rejestracja działalności gospodarczej w Państwowym Inspektoracie Pracy. Łatwiejsze stało się też pozyskiwanie zezwoleń na budowę. Ogólnie rzecz biorąc w ostatnich latach wprowadzono wiele uproszczeń i udogodnień dla przedsiębiorców – wynika z przeglądu Banku Światowego zmian w polskim ustawodawstwie.

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**MINISTERSTWO
ROZWOJU**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego